

Sprog og literacystrategi

Vesthimmerlands Kommune 2023-2026

VESTHIMMERLANDS KOMMUNE
- lyst til at gøre en forskel

Indhold

1. Indledning 3

2. Vision og målsætning 3

3. Vores sprogsyn 3

4. Arbejdet med sprogudvikling 5

5. Styrkelse af arbejdet 5

6. Særligt udsatte børn.....6

7. Anbefalinger til en god opstart i institutionen 6

8. Evaluering 7

9. Inspiration/litteraturliste.....7

1. udgave
September 2023

Børne- og arbejdsmarkedsforvaltningen, Vesthimmerlands Kommune

1. Indledning

Alle børn skal blive så dygtige, de kan.

Et grundlæggende vilkår og en forudsætning for at klare sig godt, er at have et god og nuanceret sprog, da sproget har en stor betydning for den faglige udvikling senere i livet.

Vi ved at børn på 3 år med et stort ordforråd ligger over middel i læsning i 6.klasse. Der er belæg for, at bogstavkendskab, lydlig opmærksomhed og skriftsprogskompetencer forudsiger senere færdigheder indenfor såvel afkodning, læseforståelse som stavning i skolen. Et større studie viser, at børns ordforråd i vuggestuealderen kan forudsige, hvor gode karakterer de får i 9.klasses afgangsprøver i dansk, engelsk, matematik og fysik/kemi. Jo større ordforråd, des bedre karakterer.

Det er centralt, at det pædagogiske læringsmiljø i vores dagtilbud understøtter barnets kommunikative og sproglige samspil med andre børn i institutionen og med det pædagogiske personale. Det pædagogiske personale fungerer som sproglige rollemodeller for barnet, og de skal guide barnet til at indgå i fællesskaber med andre børn. Pædagogerne skal indtænke sprogarbejdet i hverdagens aktiviteter med et øget fokus på udviklingen af børnenes sproglige kompetencer.

Sprogstrategien sætter en fælles ramme for et sammenhængende arbejde med børns sprog- og literacykompetencer i dagtilbud i Vesthimmerlands Kommune. Strategien har rod i Dagtilbudsloven, den Styrkede pædagogiske læreplan og 2026-planen for Skole- og dagtilbud i Vesthimmerlands kommune.

2. Vision og målsætning

Vesthimmerlands Kommune ønsker at løfte alle børns sproglige og kommunikative kompetencer gennem sprogligt stimulerende læringsmiljøer og ved inddragelse af sprogudvikling i rutinesituationer. Dertil skal der være særligt fokus på tidlig opsporing og indsats samt øget fokus på børn i udsatte positioner, for herved at mindske antallet af børn der har behov for en fokuseret eller særlig tilrettelagt sprogindsats senere i livet.
Ved en evaluering af indsatsen skal flere børn score alderssvarende eller derover i sprogvurderinger. Derudover skal der være bedre integration og opstart for flerkulturelle familier i dagtilbud.

Strategien giver på kommunalt plan rammerne, hvori hver enkelt institution udarbejder lokale handleplaner. Sprogstrategien bliver en separat del af den samlede læsepolitik i Vesthimmerlands Kommune.

”Børn udvikler deres kommunikation
og sprog i nære relationer med deres
forældre, i fællesskaber med andre børn
og i samspil med det pædagogiske personale”

3. Vores sprogsyn

Hvad er sprog?
Sproget er det, der gør, at vi er i stand til at tale med hinanden. Det er gennem sproget vi kan give udtryk for vores tanker, meninger, følelser og behov. Sproget er et redskab til tænkning og begrebsdannelse, dertil er det redskab for problemløsning. Sprog er en nøgle til forståelse af verden.

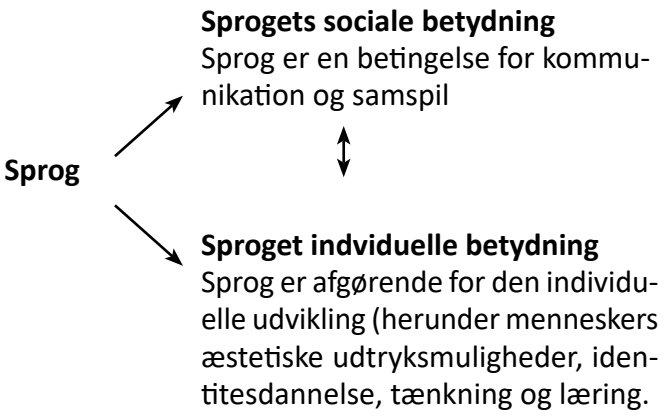
Børns kommunikation og sprog har en afgørende

Sprog er et redskab. Et særdeles nyttigt redskab til at iagttage verden sammen med andre, til at dele verden med, til at etablere og være i venskaber og familie med, til at tænke, fabulere, fantasere og fortælle med.
Sprog er barnets måde at spejle det ydre og ikke mindst det indre liv.
En vej til at lære er at lære.

Pia Thomsen

betydning for en række forhold. Det giver dem mulighed for at udtrykke sig, danne relationer, indgå i fællesskaber og indsamle viden – og på længere sigt har det betydning for, hvordan de klarer sig i skolen og livet.

Barnets udvikling og dannelse sker i samspil med andre og er baseret på deres kommunikation. Det kan være med andre børn, deres forældre og i samspil med det pædagogiske personale.
Sprog og kommunikation har også betydning for barnets sociale udvikling. Barnet anvender sproget i legen til at forhandle legens rammer og indhold. Det sproglige samspil børnene imellem styrker deres fantasi og bidrager til legen. Sproget bruges til at digte nye historier, udvide og berige deres rolleleg med vrøvlesprog og rim og remser.
Dermed har de sproglige kompetencer afgørende betydning for deres kommunikation og relationsdannelse med andre børn.

I Vesthimmerlands Kommune forstår vi sprog og arbejdet med sprogudvikling ud fra begrebet literacy, som kan defineres som menneskets kompetence til at afkode, forstå og anvende bogstaver, tal, diagrammer, grafer, tegning, billeder og andre symboler som et middel til at forstå verden og til at udtrykke os. Literacy handler om alt det, vi kommunikerer med, herunder et særligt fokus på det talte og skrevne ord og bogstaver.
Sprog, skriftsprog og kommunikation er ressourcer som udvikles samtidigt og i samspil med hinanden. Derfor er skriftsproget også en vigtig del af barnets sproglige og kommunikative udvikling.

Børn i dagtilbud er ofte allerede nysgerrige på skriftsproget. Det handler ikke om, at børn skal lære alfabetet eller skrive og læse, men at de skal gøre sig erfaringer med det og blive nysgerrige på, hvordan vores skriftsprog anvendes og hvilken betydning det har for vores kommunikation.

Når vi arbejder med børn i 0-6 årsalderen kalder vi det tidlig literacy. Her arbejder vi med, hvordan man skaber et grundlæggende afsæt for barnets sprog og forståelse, da perioden er afgørende for barnets fremtidige sproglige trivsel.

Sprog skabes i sociale samspil med omgivelserne, og sproglig forståelse handler også om at kunne afkode andres intentioner og anvende sproget socialt.
Udfordringer med sproget hos børn har betydning for både barnets trivsel, udvikling og læring.

4. Arbejdet med sprogudvikling

Medarbejderne har en rolle som sproglige rollemodel ler for børnene. Sprogudvikling foregår i indholdsrige dialoger med andre, og medarbejderne skal bestræbe sig på, at alle børn hver dag får mindst 5 turtagninger. (www.sprogogleg.dk) Det giver børnene mulighed for at høre nye ord i meningsfulde sammenhænge, samtidigt med at kunne anvende ordene selv i samtalen.

Det er vigtigt med fokus på

- hvordan vi arbejder på at optimere de pædagogiske læringsmiljøer, som børnene leger i, så kommunikation og sproglig udvikling naturligt præger aktiviteterne. Pædagogerne skal samtidig være med til at understøtte og udvikle legen og hjælpe med at koble børnenes oplevelser til forståelsen af nye ord, begreber og vendinger.

Læreplanstemaet Kommunikation og sprog

- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.*
- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.*

kilde: EMU.dk

- det skriftsproglige så børnene bliver præsteneret for bøger, bogstaver, skriveredskaber, skilte osv. i synlig børnehøjde, her har de mulighed for at eksperimentere med skriftsproget igennem legeskrivning og legelæsning.

- arbejdet med sproglyde, da det er en forudsætning for de før-skriftsproglige færdigheder og den tidlige læseudvikling- og skriveudvikling. Det kan være lege med bogstavernes lyde, rime ord der starter med det samme, opdeling i stavelser osv.

- dialogisk læsning og oplæsning, så børnene får øget ordforråd og narrative kompetencer via fokus på det produktive sprog.

- at arbejde med samtaler i rutinesituationer. Når barnet bidrager aktivt i en aktivitet, så styrker det i højere grad sproget, ordforrådet og de kommunikative kompetencer.

- at imødekomme børn, som kan være udfordrede i store forsamlinger, med opdeling i mindre grupper, hvor barnets sprogudvikling i NUZO er i fokus, så det enkelte barn lettere kan komme til orde.

I Vesthimmerlands kommune arbejder vi ud fra den pædagogiske læreplans temaer, og har bredt fokus på alle områder.
I Vesthimmerlands kommune arbejder vi med VLS i dagplejen (Vi lærer sprog) og i overgangen fra børnehave til skole/mini-sfo arbejdes der med Legeøen, som videreføres og færdiggøres i mini-sfo.

Få inspiration til arbejdet med sprogudvikling her

5. Styrkelse af arbejdet

Det er vigtigt at der arbejdes systematisk med sproget i dagtilbud. Derfor understøttes dagtilbuddene i Vesthimmerlands Kommune af forvaltningen og PPR via supervision, netværksmøder, kompetenceudvikling og tværfaglig sparring.

Vejledning og sparring med CPP logopæder
Dagtilbud modtager sparring fra logopæder løbende. Derudover deltager logopæder i netværksmøder, tværfaglige møder osv. og når der er behov. Der er løbende opfølgning på børn med igangsatte indsatser.

Deltagelse i sprognetværk
Der afholdes to gange årligt obligatoriske netværksmøder for pædagogisk personale, som faciliteres af de kommunale logopæder fra CPP. Her er der fokus på videndeling på tværs og input fra nyeste forskning. Der er fokus på materialer, som kan anvendes direkte i praksis, når pædagogen kommer tilbage til institutionen.
Deltageren i sprognetværket sætter den nye viden i spil i egen institution, og der gives plads på møder til videndeling i praksis.

"Sprogudvikling foregår i indholdsrige dialoger med andre, og medarbejderne skal bestræbe sig på, at alle børn hver dag får mindst 5 turtagninger"

Læringsfestival
Hvert tredje år afholder forvaltningen en stor læringsfestival med deltagelse af alle institutioner og skoler fordelt over 2 dage. Her fokuseres der på videndeling af det, der virker via praksiserfaringer i hver enkelt institution. Det er vigtigt at trække på de interne ressourcer i kommunen og give plads til at sætte hinanden og hinandens kompetencer i spil.

6. Særligt udsatte børn

Dagtilbuddet kan gøre en stor forskel for børn i sprogligt udsatte positioner. Børn med et nedsat ordforråd kan have svært ved at udtrykke sig, hvilket kan besværliggøre muligheden for at indgå i leg og fællesskaber med andre børn. Jo tidligere der sættes ind, des bedre.
Sproglige vanskeligheder kan både skyldes et sprogfattigt hjem, hvor der er for få sproglige input. Flersprogede familier som endnu ikke har et flydende dansk. Det kan også være noget iboende og genetisk som gør, at barnet ikke følger en alderssvarende udvikling, herunder også bearbejdningsvanskeligheder. Uanset årsag er det vigtigt at være opmærksomme på børn der ikke følger en alderssvarende sproglig udvikling.

Løbende sprogvurdering sikrer opmærksomhed på barnet sproglige udvikling, så der kan laves en handleplan med indsatser.

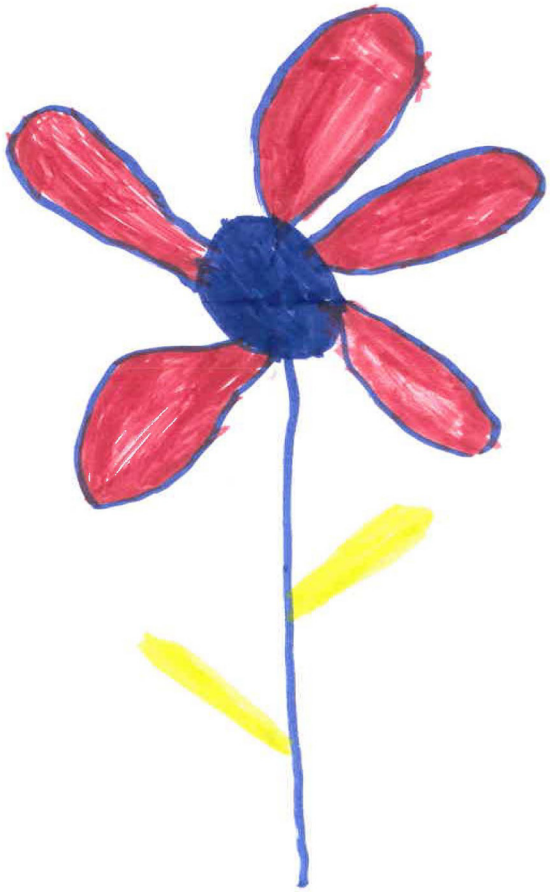
Forældresamarbejde
Det er vigtigt at inddrage forældrene tidligt ift. bekymringer omkring barnet og dets sproglige udvikling. Samarbejdet mellem hjem og dagtilbud er afgørende.

"Den mest virksomme ingrediens i tidlige sproglige indsatser er det gode samspil mellem barn og voksen"
Law, 2013

Særligt omkring de flersprogede
De flersprogede har generelt brug for lidt særligt og ekstra ift. etnisk danske børn. Alt efter hvor længe børnene har været i landet, så vil de være forsinkede sprogligt og det er helt logisk. De er helt almindelige børn, som har brug for, at pædagogerne giver dem en særlig og ekstra opmærksomhed - for de lærer ikke sproget af sig selv. Der skal arbejdes systematisk med børnene og sproget, så de kan opleve en udvikling. Man kan altid søge råd og vejledning hos en logopæd.

7. Anbefalinger til en god opstart i institutionen

- Se "Startpakke til tosprogede forældre"
- Ved indslusningssamtale kan det være hensigtsmæssigt at anvende tolk, hvis det er nødvendigt. Det kan også være at en app med oversættelsesfunktion kan anvendes.
- Vigtigt at få snakket om sprog og modersmål – anbefaling af modersmål hjemme, læse på modersmål osv. dansk i børnehaven.
- Planlæg i fællesskab en opstartsuge – ikke starte første dag på fuld tid, gå fra få timer til en fuld dag hen over ugen.
- Anvend piktogrammer og billeder til forklaringer af rutiner, ture, overtøj, madpakke osv.
- Husk at informere mundtligt om arrangementer – tag tiden og forklar ramme og indhold
- Det er vigtigt at turde gå til forældrene og inddrage dem i understøttelsen af barnets sproglige udvikling.
- Stay and play-konceptet – inddragelse af forældre og mulighed for bedre vejledning

8. Evaluering

I Vesthimmerlands Kommune afholdes der årligt læringssamtaler mellem skole- og dagtilbudschef, dagtilbudskonsulent og ledergruppen i dagtilbuddet. Hvis institutionen oplever udfordringer eller har sprogproblematikker de skal være opmærksomme på, så følges der op her. Det er vigtigt at følge udviklingen i fællesskab, så man som institution bliver opmærksom på, om man flytter sig.

KIDS
KIDS anvendes til at evaluere og videreudvikle den pædagogiske kvalitet i dagtilbuddene. Man vurderer ikke børnene, men børnenes muligheder for trivsel, læring og udvikling i den sammenhæng de befinder sig i, herunder også kommunikation og sprog. Her kigger man på mulighederne for børnene for udvikling af alle de kommunikative kompetencer og pædagogerne som sproglige rollemodeller
KIDS har fokus på kvalitet i relationer, demokrati, turtagning, udviklende læringsmiljøer mm.

Der føres både anmeldte og uanmeldte tilsyn i VHK.

Kompetencehjulet
I Vesthimmerlands Kommune anvender vi Kompetencehjulet fra LearnLab til vurdering af børnenes udvikling ift. den Styrkede pædagogiske læreplan og Dagtilbudslovens §11 – evaluering af sproglige kompetencer.
Hvis man opsporer et barn som er mere end ½ år forsinket i sin udvikling, så skal der laves en handleplan. Her anvendes Kompetencehjulet.

Det afventes pt. om det senere bliver obligatorisk at anvende Sprogvurdering 3-6 år, da den bliver obligatorisk i 0.klasse fra skoleåret 2024/2025.

9. Inspiration/litteraturliste

Jørgensen, Line Dahl: Tidlige sproglige vanskeligheder, Viden om Literacy, November 2020
Emu.dk/dagtilbud
www.sprogogleg.dk
Sprogkufferter – Kontakt Troldehøjen, Aars
Startpakken, CPP

Vesthimmerlands Kommune
Vestre Boulevard 7
9600 Aars

Telefon 99 66 70 00

www.vesthimmerland.dk
post@vesthimmerland.dk

VESTHIMMERLANDS KOMMUNE
- lyst til at gøre en forskel